

Sara Krmpotić i Katarzyna Kubiszowska

Filozofski fakultet u Rijeci

Ovladavanje glagolskom rekcijom u nastavi hrvatskoga kao J2

U nastavi je inojezičnoga hrvatskoga ovladavanje gramatičkim vezama među sastavnicama spojeva riječi složeno i kod govornika kojima je prvi jezik srodan hrvatskomu. U prvu dijelu rada analizirat će se prijenosna odstupanja u glagolskoj rekciji kao tipu gramatičke veze koja se u procesu učenja inojezičnoga hrvatskoga javljaju kod govornika kojima je prvi jezik poljski. Građa za istraživanje oblikovana je kao popis hrvatskih glagola i njima pridruženih prijedložno-padežnih izraza i ekscerpirana iz odabranih udžbenika za inojezični hrvatski za početnu i višu početnu razinu učenja.

Nakon analize pogrešaka koje su rezultat analogije s materinskim poljskim jezikom, najučinkovitiji način ovladavanja čini se upoznavanje studenata ne samo s glagolom i njegovim značenjem već i s njegovom rekcijom, i to već od samoga početka učenja inojezičnoga hrvatskoga.

Iz tog je razloga drugi dio rada posvećen prijedlozima za metodički pristup obradi, uvježbavanju i usustavljivanju glagolskih rekcija nastalima na temelju provedene analize i kontrastivnoga pristupa hrvatskomu i poljskomu jeziku, a u svrhu otklanjanja u izlaganju opisanih i oprimjerenih odstupanja.

Ključne riječi: inojezični hrvatski, poljski jezik, glagolska rekcija, metodički prijedlog, prijevod

0. Uvod

U nastavi je inojezičnoga hrvatskoga ovladavanje gramatičkim vezama među sastavnicama spojeva riječi složeno i kod govornika kojima je prvi jezik jedan od slavenskih jezika. U ovome će se radu analizirati prijenosna odstupanja u glagolskoj rekciji kao tipu gramatičke veze koja se u procesu učenja inojezičnoga hrvatskoga javljaju kod govornika kojima je prvi jezik poljski. Iako upravljačka svojstva mogu imati i imenice, pridjevi, brojevi i neki prilozi, kod glagola su ona izrazito razvijena te oni u sintagmemima s rekcijom uglavnom imaju poziciju glavnoga tagmema.

Na temelju prikupljene građe iz rječnika koji su dio udžbenika inojezičnoga hrvatskoga za početnu i višu početnu razinu učenja (riječ je o udžbenicima – *Hrvatski za početnike 1* i *Razgovarajte s nama*) odabrano je petsto reprezentativnih glagola te je na njima provedena analiza odstupanja u glagolskoj rekciji koja su uvjetovana prijenosom iz materinskoga poljskog u inojezični hrvatski. Ovladavanje glagolskom rekcijom općenito se smatra kompleksnim i zahtjevnim područjem, a pri usvajanju se tog tipa gramatičke veze u inojezičnome hrvatskome mogu javiti poteškoće za izvorne

govornike neslavenskih jezika, ali i za izvorne govornike kojega drugog slavenskog jezika.

U radu se pretpostavlja da je riječ o homogenim skupinama slavenskih govornika koji zbog srodnosti jezika, iako su na početnom (A1) ili višem početnom (A2) stupnju, brže i lakše usvajaju novi vokabular. Vježbe će, stoga, sadržavati vokabular koji bismo inače, u slučaju poučavanja neslavenske skupine, pripisali naprednijem stupnju poznavanja hrvatskoga jezika.

1. Ciljevi istraživanja

U prikupljenoj je građi analizom potvrđeno četrismo glagola koji imaju istu rekciju u hrvatskome i poljskome jeziku. Otprilike dvadeset posto glagola (njih stotinjak) ima različitu rekciju u tim dvama jezicima. Građa je zapisana abecednim redom te oblikovana kao popis hrvatskih glagola i njima pridruženih prijedložno-padežnih izraza. Svakomu je glagolu pridružen odgovarajući poljski glagol zajedno s informacijom o rekciji, odnosno s prijedložno-padežnim izrazima.

Rad je ponajprije praktične prirode pa će se osobita pozornost posvetiti metodičkim pristupima obradi glagolske rekcije nastale na temelju provedene analize i pristupa dvama navedenima slavenskim jezicima, a sve u svrhu otklanjanja odstupanja koja se javljaju u nastavi inojezičnoga hrvatskoga. Odstupanja će biti opisana i oprimjerena. Dio rada u kojem se donose prijedlozi metodičkog pristupa nastao je s ciljem da se kontrastivnim pristupom olakša usvajanje tog tipa gramatičke veze, a pritom su oblikovani tako da se mogu primijeniti i na inojezične učenike kojima prvi jezik nije poljski. Predloženi načini metodičke obrade imaju, dakle, univerzalni karakter. Osim upućivanja na specifičan odnos hrvatskoga i poljskoga kao dvaju slavenskih jezika, cilj je ovoga rada i osvijestiti da, usprkos složenosti u ovladavanju glagolskom rekcijom, pitanje poteškoća pri njezinu usvajanju nije dovoljno obrađeno u literaturi, što se ogleda i u činjenici da nedostaje vježba posvećenih tom zahtjevnom području, posebno za studente koji tek počinju učiti hrvatski jezik. Jedan je od ciljeva rada i stvaranje internog popisa glagola i njihovih rekcija koji može biti koristan nastavnicima i učenicima inojezičnoga hrvatskoga. Iako udžbenici često ne sadrže takav popis, cijenjena je iznimka već spomenuti udžbenik *Razgovarajte s nama* koji nudi popis svih korištenih glagola i njihovih rekcija (popis se glagola nalazi na kraju radne bilježnice).

2. Analiza odabranih glagola i njihovih rekcija

Većina glagola koji se javljaju u prikupljenoj građi ima istu rekciju u hrvatskome i poljskome jeziku. Ti glagoli ne predstavljaju poteškoću za učenike inojezičnoga hrvatskoga kojima je prvi jezik poljski. Tako hrvatski glagol *bojati se* i njegov poljski ekvivalent *bać się* traže imenicu u genitivu, a glagoli *dovršiti* (skończyć) i *pročitati* (przeczytać) imenicu u akuzativu.

bojati se (Gen) – bać się (Gen)

Bojim se mraka.

Boję się ciemności.

dovršiti (Acc) – skończyć (Acc)

Moraš dovršiti posao prije vikenda!

Musisz skończyć pracę zanim zacznie się weekend.

pročitati (Acc) – przeczytać (Acc)

Jesi li pročitala moje pismo?

Czy przeczytałaś mój list?

Međutim, gotovo 20% glagola u analiziranoj građi razlikuje se u rekciji te time, zbog interferencije poljskoga kao prvoga jezika s inojezičnim hrvatskim, nerijetko dovodi do prijenosnih odstupanja. Tim će se glagolima autorice detaljnije posvetiti.

Budući da u većini slučaja jeva kontekst modificira značenje glagola, odnosno utječe na prijevod, analiza glagola provedena je na rečenicama. Riječ je primarno o poučavanju hrvatskog jezika pa se polazi od hrvatskih rečenica, a zatim slijedi prijevod na poljski jezik te gramatički komentar.

2.1. Glagoli s različitom rekcijom u hrvatskome i poljskome jeziku

Iako je u građi potvrđen manji broj hrvatskih i poljskih istoznačnih glagola koji se razlikuju u svojoj rekciji, često su to vrlo frekventni glagoli kao što je, primjerice, glagol *biti*, s kojim se inojezični studenti upoznaju već na prvom nastavnom satu. Kod studenata kojima je prvi jezik poljski glagol *biti* može biti uzrok problemima čak i na višim stupnjevima učenja inojezičnoga hrvatskoga. Glagoli **biti**, **postati** i **ostati** (i sl.) u hrvatskome jeziku najčešće zahtijevaju imenicu u nominativu, dok u poljskome jeziku isti glagoli (**być**, **zostać**, **pozostać**) traže imenicu u instrumentalu. Iako je konstrukcija *biti* + *Instr* moguća i u hrvatskom jeziku, nije česta u svakodnevnoj komunikaciji pa se ovdje ne izdvaja kao uobičajena.

Biti (Nom) – Być (Inst)

Ona je učiteljica već dvadeset godina.

Jest nauczycielką już 20 lat.

Iscrpna je analiza dokazala ono što se vidi i na prvi pogled – na osnovi usporedbe ovih dvaju slavenskih jezika teško je oblikovati jednostavna pravila koja bi omogućila studentima da svladaju rekciju hrvatskih glagola. Analiza je također pokazala da se najveći broj odstupanja javlja pri uporabi glagola koji se razlikuju u prijedložno-padežnoj svezi koju zahtijevaju. Pritom se odstupanja ne javljaju samo pri uporabi ispravnog padežnog oblika nego i pri izboru odgovarajućeg prijedloga, i to upravo

zbog toga što oni u hrvatskome i poljskome jeziku nisu identični. Pokazatelj su toga i primjeri koji slijede:

bolovati od (Gen) – chorować na (Acc)

*Jučer sam saznala da moja baka **boluje od** upale pluća.*

*Wczoraj dowiedziałam się, że moja babcia **choruje na** zapalenie płuc.*

smijati se (Dat) – śmiać się z (Gen)

*Ines **se smije** vicu o plavušama.*

*Ines **śmieje się z** dowcipu o blondynkach.*

navijati za (Acc) – kibicować (Dat)

*Katarina **navija za** Rijeku.*

*Katarzyna **kibicuje** Rijece.*

Nakon analize pogrešaka koje su rezultat analogije s poljskim jezikom kao prvim, čini se bitnim da nastavnik obrati pozornost na takve probleme jer u većini dostupne literature to pitanje nije dovoljno iscrpno obrađeno. Ni u dvojezičnim rječnicima tih dvaju jezika nisu dostupne informacije potrebne za ispravnu uporabu glagola s obzirom na njegovu rekciju i uporabu u određenom kontekstu. Kao primjer može poslužiti natuknica iz *Poljsko–hrvatskog rječnika* (M. Moguš, N. Pintarić 2000):

Kłamać v (ipf – ę, - esz; ał) **lagati**;

FRAZ – jak najęty (jak z nut) lagati kao pas, lagati da ne trepne(ś), bezobrazno lagati; - na potęgę (ile wlezie, aż się za kimś kurzy) netko laże čím zine, lagati na kłaftrze; - w żywe oczy (bez zmrużenia powiek) lagati komu u oči, lagati da ne trepne(ś) okom

Potom se donosi i prijedlog dopune rječničke natuknice koji obuhvaća ono što istoj nedostaje:

kłamać / okłamywać (kogo) Acc

lagati / slagati (kome) Dat

Okłamałam mamę, że zrobiłam zadanie domowe.

Slagala sam majci da sam napravila domaću zadaću.

3. Prijedlog metodičkog pristupa usvajanju i usustavljivanju glagolskih rekcija

Zbog prethodnih zaključaka o poteškoćama pri oblikovanju pravila koja bi učenicima olakšala ovladavanje glagolskom rekcijom kao jezičnim izazovom, smatra se vrlo važnim inzistirati na vježbama i zadacima iz tog područja. U nastavku se opisu-

ju metodički pristupi i zadaci uspješno primijenjeni u nastavi inojezičnoga hrvatskoga u homogenoj skupini s poljskim studentima koji su se pokazali izvrsnim načinom za ovladavanje tim gradivom. Riječ je o zadacima automatizacije i usustavljanja gradiva, a potom i o konverzacijskim zadacima.

Vježbe su nastale na osnovi korištene literature (Aleksovski 2008, Pelc 1997. i Zdziewska 1994) i lektorske prakse. Pretpostavlja se da su se glagoli koji se upotrebljavaju već prije pojavili u tekstovima ili su se studenti s njima susreli ranije na nastavi.

3.1. Zadaci za usustavljanje i automatizaciju usvojenog znanja

1. Zadatak se sastoji u tome da studenti, individualno ili uz pomoć lektora, umetnu određene glagole na prazna mjesta u tekstu. Cilj je zadatka prebaciti konstrukcije koje su studenti vidali i slušali u aktivno znanje.

Zadatak 1: Umetnite odgovarajuće glagole u praznine:

bolovati, brinuti, čuditi se, uživati, telefonirati, pitati, dosađivati, zaplakati

Ne mogu više izdržati. Moja je sestra umislila da _____ od neizlječive bolesti. Svaki dan _____ doktorima. Majka _____ sestrinom ponašanju. Sestra nam cijeli dan _____ s informacijama koje pročita na internetu. Odlučila je nazvati doktora i _____ za pomoć. Otkrivši da je samo alergična na prašinu, _____ je od sreće. Rekla sam joj da više ne _____ o sitnicama, već da _____ u životu.

2. U sljedećem zadatku učenicima je dano nekoliko prijedloga. Moraju pripaziti na to koji se prijedlog upotrebljava uz koji glagol i potom prijedloge umetnuti u praznine. Zadatak je koristan jer učenik pri njegovu rješavanju može primijetiti da su određeni glagoli vezani uz pojedine prijedloge i upamtiti to kao pravilo. U slučaju da je riječ o slabijoj skupini, zadatak se može izmijeniti tako da broj ponuđenih prijedloga odgovara broju praznina.

Zadatak 2: Umetnite odgovarajuće prijedloge u praznine (neke možete iskoristiti i više puta):

za, na, u, od, o

Jučer sam s prijateljicom razgovarala _____ engleskom jeziku.
Odlučio se boriti _____ ljudska prava.
Cijeli dan mislim _____ tebi.

Moraš ustrajati ____ svojoj odluci.
 Nisu uhvatili lopova. Uspio je pobjeći ____ policije.
 Još ne zarađujem i ovisim ____ roditeljima.
 Mladi smo i želimo uživati ____ životu.

3. Treći zadatak sastoji se od dva dijela. U prvome dijelu zadatka pripremljena je tablica u kojoj se u jednome stupcu nalaze glagoli koji su studentima otprije poznati, a u drugome prijedlozi. Zadatak je povezati glagole s odgovarajućim prijedlozima.

Zadatak 3:

a) Povežite glagol iz prvoga stupca s prijedlogom iz drugoga stupca:

0.	kriti se	0.	od
1.	asocirati		o
2.	odlučiti se		o
3.	navijati		s
4.	ovisiti		za
5.	šaliti se		za
6.	uvjeriti		u
7.	uživati		u
8.	vjenčati se		na
9.	zanimati se		na
10.	zavidjeti		na

U drugome dijelu zadatka predlažu se rečenice na poljskome jeziku (koje uključuju glagole i prijedloge iz tablice) i studenti ih moraju prevesti na hrvatski jezik.

b) Prevedite predložene rečenice s poljskoga na hrvatski jezik.

1. kriti se od

Z powodu problemów z alkoholem znana aktorka ukrywała się przed dziennikarzami.

Zbog problema s alkoholom poznata se glumica krila od novinara.

(Poljski glagol zahtijeva prijedlog *przed* i imenicu u instrumentalu, a hrvatski glagol traži prijedlog *od* i imenicu u genitivu.)

2. asocirati na

Smak ciasta przypomniał mu o ukochanej babci.

Okus kolača asocirao ga je na voljenu bakicu.

(Poljski glagol zahtijeva prijedlog *o* i imenicu u lokativu, a hrvatski glagol traži prijedlog *na* i imenicu u akuzativu.)

Prije sljedećih zadataka potrebno je istaknuti važnu ulogu prijevoda u poučavanju stranoga jezika. B. Kryžan–Stanojević ističe da se prijevod pojavljuje na nastavi jezika već na početku i rabi se uglavnom za usvajanje vokabulara, no smatra da u glotodidaktičkom procesu elementi prijevoda mogu pomoći pri svladavanju sintagma i kolokacija jezika koji se uči (Kryžan–Stanojević 1995).

Zadaci s prijevodom upozorit će studente na situacije u kojima dolazi do negativnog prijenosa te pomoći u prepoznavanju struktura tipičnih za jezik koji uče (Majkiewicz 2007).

S obzirom na to da je u radu zamišljena homogena skupina studenata, dio će predstavljenih vježbi koje slijede biti zasnovan na prijevodu.

4. Četvrti se zadatak također sastoji od dva dijela. U prvome dijelu studenti moraju povezati zadane glagole s odgovarajućom definicijom iz rječnika. Potom moraju prevesti rečenice koje je nastavnik pripremio s poljskoga na hrvatski jezik i tako utvrditi razliku između glagolskih rekcija, odnosno uporabu nekoga drugoga glagola s njemu odgovarajućom rekcijom u poljskome jeziku.

Zadatak 4: Povežite glagole s odgovarajućom definicijom iz rječnika, a potom zadane rečenice prevedite s poljskoga na hrvatski jezik.

BRINUTI SE =>

(a) brinuti se za koga što, (b) brinuti se o kome čemu

_____ voditi brigu, skrbiti se, starati se
_____ osjećati uznemirenost, biti u brizi

1. Maja opiekuje się starymi rodzicami.

Maja se brine o starim roditeljima.

2. Martwię się o moją siostrę, bo po raz pierwszy pojechała sama na wakacje.

Brinem se za sestru jer je prvi put išla sama na ljetovanje.

ZABORAVITI =>

(a) zaboraviti koga, što

(b) zaboraviti na koga, što

_____ izgubiti iz sjećanja, prestati se sjećati koga ili čega
_____ ne sjetiti se u trenutku kad je potrebno, smetnuti s uma, ispustiti iz vida

Anna nie potrafi zapomnieć byłego chłopaka.

Ana nije mogla zaboraviti bivšeg dečka.

Student, wymieniając języki słowiańskie, zapomniał o języku czeskim.

Student, nabarajajući slavenske jezike, zaboravio je na češki.

5. U sljedećem je zadatku riječ o tekstu s dijelovima rečenica na poljskome jeziku koje student mora prevesti na hrvatski jezik i napisati u prazninu te tako uklopiti u tekst. Cilj je ove vježbe da studenti uvide na koji način glagoli funkcioniraju u kontekstu.

Zadatak 5: Prevedite riječi u zagradama s poljskoga na hrvatski jezik i umetnite ih u praznine:

Dobar dan, zovem se Sandra. Živim u Parizu. Često putujem avionom, ali (nie bać się latać, dosłownie: wysokośći) _____
_____.

Nadam se da ću se uskoro vratiti u Hrvatsku. U Francuskoj studiram već četiri godine. (Brakuje mi rodziny i Morza Adriatyckiego.) _____
_____.

Znam da će mi nedostajati novi prijatelji iz Pariza, no jedva čekam da diplomiram. Jučer (pisać list do siostry) _____
i obećala sam da brzo dolazim.

Sestra (ucieszyć się z tej wiadomości) _____
i zaplakala je od sreće. Ona se najviše raduje mojem povratku.

6. Ovaj je zadatak za usustavljivanje malo složeniji. Učenicima se zadaje tekst na hrvatskome jeziku koji trebaju prevesti na poljski jezik. Nakon jednoga ili dva dana student bi trebao pročitati svoj prijevod na poljski i prevesti ga ponovno na hrvatski jezik. Kada usporedi prvotni tekst sa svojim prijevodom na hrvatski, potrebno je da točno prepíše hrvatsku inačicu i tako se utvrdi što je ispravno. Rješenje koje slijedi samo je ilustracija i jedno od mogućih rješenja ovoga zadatka.

Zadatak 6: Pročitajte tekst na hrvatskome jeziku i prevedite ga na poljski, a potom, nakon nekoliko dana, ponovno na hrvatski jezik. Ispravan prijevod prepíšite još jedanput.

(1) tekst na hrvatskom jeziku

Jučer sam se sjetio starog prijatelja. Bili smo mladi, uživali smo u zabavama i mislili da će tako ostati zauvijek. Nismo brinuli o budućno-

sti. Danas je puno drugačije. Prije dvije godine postao sam otac. Sada brinem o svojoj obitelji i izbjegavam noćne izlaske. Moj prijatelj je napredovao u poslu i postao liječnik. Život je tako nepredvidljiv!

Ispitanik K.K.

(2) prijevod na poljski jezik

Wczoraj przypomniałem sobie o starym przyjacielu. Byliśmy młodzi, dobrze się bawiliśmy i myśleliśmy, że tak będzie zawsze. Nie martwiliśmy się o przyszłość. Dzisiaj jest zupełnie inaczej. Przed dwoma laty zostałem ojcem. Teraz troszczę się o swoją rodzinę i unikam wieczornych wyjść. On awansował w pracy i został lekarzem. Życie jest takie nieprzewidywalne!

(3) prijevod s poljskoga na hrvatski jezik

Jučer sam se sjetio starog prijatelja. Bili smo mladi, uživali smo u zabavama i mislili da će tako uvijek biti. Nismo **se brinuli za** budućnost. Danas je potpuno drukčije. Prije dvije godine postao sam otac. Sada **brinem se o** obitelji i izbjegavam izlaske. On je **napredovao na poslu** i postao **lječnikom**. Život je toliko nepredvidljiv.

(4) prepisujemo bez grešaka

Jučer sam se sjetio starog prijatelja. Bili smo mladi, uživali smo u zabavama i mislili **da će tako ostati zauvijek. Nismo brinuli o budućnosti**. Danas je **puno drugačije**. Prije dvije godine postao sam otac. **Sada brinem o svojoj obitelji** i izbjegavam noćne izlaske. On je napredovao u poslu i **postao liječnik**. Život je **tako** nepredvidljiv.

Zadatak 7: Crveni karton – Nastavnik čita tekst u kojemu nedostaju glagoli. Na mjestima na kojima bi trebao biti glagol, nastavnik pokazuje „crveni karton”. Učenici trebaju zapisati glagol za koji smatraju da treba biti na određenome mjestu u tekstu. Naposljetku nastavnik ili netko od učenika pročita cijelu priču.

Taj i sljedeći zadatak nisu isključivo automatizacijski, ali su navedeni kao primjer uvođenja komunikacijske dimenzije prisutne u zadacima praktične primjene.

Zadatak 8: Domino – Nastavnik priprema domino na papiru: na jednome dijelu zapisan je prijedlog, na drugome glagol. Zadatak se radi u paru. Svaki par mora propnaći odgovarajuće „domino-pločice” kako bi glagol stajao uz njemu pripadajući prijedlog. Domino pločice treba složiti u veliki pravokutnik i na taj način parovi mogu provjeriti jesu li ispravno riješili zadatak. Nakon toga će napisati kratku priču u kojoj će upotrijebiti neke od prijedloga i glagola koji su se nalazili na pločicama.

Slika 1: Primjer domino-pločica

NA	NAVIJATI
ZA	BOLOVATI

U homogenim grupama taj se zadatak može dodatno proširiti: dok jedan par čita svoju priču, ostali je moraju simultano, eventualno *a vista*, prevoditi na prvi jezik, u našem slučaju to će biti poljski. Na taj način uvježbava se korištenje glagola u kontekstu, ali i snalaženje pri brzu odabiru poljskoga ekvivalenta za neki hrvatski glagol.

3.2. Zadaci praktične primjene usvojenoga znanja

Zadaci te vrste izvode se u obliku grupnoga rada, a cilj im je razvijanje komunikacijskih sposobnosti kroz koje učenik primjenjuje gradivo koje je naučio uz pomoć zadataka automatizacije. Igre kao što su pantomima ili domino otprije su dobro poznate i puno korištene, ali i vrlo korisne, te ih se zato ne bi smjelo zanemariti. Ovim se zadacima ne ograničava samo na uvježbavanje određenoga gradiva, kao što je rekcija glagola, već se može upotrijebiti cjelokupni glagolski korpus koji su studenti tada učili.

1. **Igra pantomime** izvodi se u grupama. Predstavnici grupe izvlače papirić na kojem se nalazi neki glagol i moraju ga svojim suigračima objasniti u zadanome vremenu. Za svaki pogodeni glagol dobiva se jedan bod.

2. **„Stvaranje priče”** – Svaki student zamisli dva glagola, a nastavnik ih zapisuje na ploču. Kada svi studenti izvrše zadatak, nastavnik ih naizmjenice proziva kako bi osmislili dvije rečenice koristeći se dvama glagolima s ploče. Priča mora imati smisla. Na naprednijim stupnjevima može se još uvesti pravilo da uz svaki glagol mora ići odgovarajući prilog (brzo bježati od ..., glasno navijati za...). Isto se odnosi i na sljedeću vježbu.

3. **Vježbajmo glagole uz crtani film** – Taj zadatak uključuje i multimediju. Naime, nastavnik može pripremiti kratki crtani film bez sinkronizacije ili prijevoda (na primjer *Profesor Baltazar*), a potom studenti prepričavaju i nabrajaju radnje koje su vidjeli (profesor Baltazar misli, trči, razmišlja, popravlja...).

4. **Čarobna vreća** – Nastavnik donosi vreću u kojoj su različiti predmeti (olovka, kutija čaja, naočale, sat...). Učenik izvlači predmet i mora napraviti smislenu sintagmu s odgovarajućim glagolom (*pisati olovkom, gledati na sat, piti čaj, nositi naočale...*). Element iznenađenja u ovome zadatku koristan je za motivaciju i pozornost učenika na nastavi.

4. Zaključak

Ovladavanje glagolskom rekcijom u inojezičnome hrvatskom može biti olakšano primjenom automatizacijskih i konverzacijskih vježbi. Metodički pristupi prikazani u ovome radu namijenjeni su ponajprije stranim studentima kojima je prvi jezik poljski, ali opisane se i oprimjerene vježbe mogu prilagoditi i studentima kojima prvi jezik nije poljski. Navedeni metodički prijedlozi mogu se prilagoditi i različitim stupnjevima učenja inojezičnoga hrvatskoga.

Činjenica da su jezici srodni ima svoje pozitivne i negativne strane. Pozitivno je to što studenti relativno brzo razumiju tekstove (pisane i slušane) te dosta lako mogu steći pasivno znanje. No, kada je riječ o produkciji (prije svega usmeno), pojavljuju se problemi uzrokovani negativnim prijenosom. Kod glagolske rekcije odstupanja često nastaju kao posljedica doslovnog prevođenja s prvog jezika na hrvatski. Tako, primjerice, rečenicu na poljskome *Piotr ma dzisiaj urodziny, muszę mu **złożyć życzenia*** (złożyć: složiti, sklopiti, życzenia: želje, čestitke) studenti često, upravo zbog negativnog prijenosa, doslovno prevode kao *Piotr ima rođendan, moram mu složiti želje*.

Problem također nastaje kada su posrijedi sinonimni glagoli jer sinonimija nikada nije potpuna, a sinonimni se glagoli upotrebljavaju u različitim kontekstima:

Ne pijemo alkohol jer pazimo na zdravlje.

paziti na (A)

Nie pijemo alkoholu, bo dbamy o zdrowie.

dbać o (A)

Nitko nije pazio kuću pa su lopovi ukrali novac i računala.

paziti (A)

Nikt nie pilnował domu, więc złodzieje ukradli pieniądze i komputery.

pilnować (G)

Iako neznatno, značenje se glagola *paziti*, ovisno o tome ide li s prijedlogom ili ne, mijenja. To se najbolje vidi u prijevodima na poljski, u kojima ćemo ovisno o kontekstu staviti glagol *dbać* ili glagol *pilnować*. No, izvornom govorniku poljskog navedeni glagoli samo su djelomično sinonimni, odnosno nisu bliskoznačnice. U tom će slučaju Poljaku koji uči hrvatski biti lakše naučiti da je u hrvatskome jeziku značenje glagola *paziti* dosta široko (i modificirano prijedlogom) te da obuhvaća materijalno i nematerijalno, dok će Hrvat koji uči poljski trebati naučiti da glagolu *paziti*, ovisno o kontekstu, odgovaraju dva ne sasvim sinonimna glagola, *dbać* i *pilnować*. Stoga je od velike važnosti da se glagoli uče u kontekstu jer će samo na taj način student lakše i brže svladati rekciju glagola, ali i nijanse značenja bitne na višim razinama učenja te kod prevođenja.

Literatura

- Aleksovski, M. (2008) Aktivnosti u nastavi hrvatskog jezika kao drugoga i stranoga za početnike, *Lahor – časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik*, godina III, svezak 1, broj 5, 97-113.
- Barić, E. (1997) *Hrvatska gramatika*, Zagreb: Školska knjiga
- Kryžan - Stanojević, B. (1995) Uloga prijevoda u raznim fazama učenja poljskog kao stranog jezika, u J. Mihaljević Djigunović, J. i N. Pintarić, (ur.) *Prevođenje: Suvremena strujanja i tendencije*, Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku 139-148.
- Majkiewicz, A. (2007) Wybrane zagadnienia przekładu i ich użyteczność w glottodydaktyce, u J. Tambor i A. Achtełik, (ur.) *Sztuka czy rzemiosło? Nauczyć Polski i polskiego*, Katowice, Gnome 254-263.
- Moguš, M., Pintarić, N. (2000) *Poljsko – hrvatski rječnik*, Zagreb: Školska knjiga.
- Pelc, T. (1997) *Teraz polski. Gry i ćwiczenia komunikacyjne*, Łódź.
- Zdybiewska, M. (1994) *100 Language Games*, Warszawa: WSiP.

Udžbenici:

- Čilaš Mikulić, M. i dr. (2009) *Hrvatski za početnike 1 – udžbenik i rječnik*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Čilaš Mikulić, M. i dr. (2009) *Razgovarajte s nama – udžbenik hrvatskoga jezika za više početnike*, Zagreb: FF-press.
- Čilaš Mikulić, M. i dr. (2009) *Razgovarajte s nama – vježbenica, gramatika i fonetika hrvatskog jezika za više početnike*, Zagreb: FF-press.

Verb Government in Teaching Croatian as L2

Grammatical government in Croatian is not easy to learn even for other Slavic languages' speakers. The first part of the paper gives an analysis of verb government deviations typical for Polish students learning Croatian as a second language. The database consists of five hundred Croatian verbs, along with their government, and was derived from textbooks of Croatian as a foreign language for beginners and elementary learners.

The results of the analysis showed that the best way to avoid problems with verb government, caused by negative transfer of mother tongue, is to insist from the very beginning on learning not only the meaning of the verb but the verb government as well. Also it is very important to provide students with the sufficient number and

diversity of exercises for verb government. For that reason the second part of the paper offers sample exercises along with useful communication activities.

Key words: *Croatian as L2, Polish language, verb government, exercises and communication activities, translation*